ІДЕНТИФІКАЦІЯ СКВЕРУ «ГУНСЬКІ КРИНИЦІ» У М. КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКИЙ ХМЕЛЬНИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

О. В. ПІХАЛО, кандидат сільськогосподарських наук, доцент

Д.О. МАРИНЮК, студентка магістратури

Національний університет біоресурсів і природокористування України

E-mail: olesya-pikhalo@ukr.net, artistkaa18@gmail.com

<https://doi.org/10.31548/dopovidi2018.06.027>

Анотація. У статті проаналізовано комплексний аналіз території скверу «Гунські криниці» у місті Кам'янець-Подільський Хмельницької області. Проведений ретроспективний аналіз, на основі якого виокремленні основні етапи становлення, зонування території та особливості організації території. Здійснена оцінка планувальної структури скверу, згідно якої сквер відноситься до змішаного типу планування території. Домінантним елементом композиції є водойма з фонтаном в центрі, домінантами другого порядку слугують водні резервуари та водний каскад. Серед основних елементів ландшафтно-композиції при проведенні інвентаризації насаджень, було виявлені: солітери;

прості і складні групи; рядові посадки, масиви. Вказаний порівняльний аналіз згідно чинних державних будівельних норм щодо ідентифікації території об'єкту досліджень до скверу чи парку. Визначено, що сквер «Гунські криниці» не має повномірної нормативності ні за нормами скверів, ні за нормами парків. Надані узагальнюючі висновки щодо необхідності реконструктивних заходів та ідентифікації території скверу «Гунські криниці»

Ключові слова: сквер, ідентифікація, ретроспективний аналіз, ландшафтно-планувальна оцінка, композиційні вісі, композиційні акценти, елементи благоустрою, державні будівельні норми

Садово-паркові об'єкти благоустрою сьогодні є невід'ємною частиною будь-якого населеного пункту. Це не лише екологічно-кліматичні регулятори міст і сіл, але і джерело естетичного і духовного збагачення населення. Проте внаслідок активної урбанізації і динамічного прогресу різних сфер діяльності суспільства існує потреба у вдосконаленні існуючих і створенні

нових садово-паркових об'єктів. Розростання населених пунктів як територіально так і демографічно спонукає до переоцінки і нормуванні певних садово-паркових об'єктів, і, можливо, повної переідентифікації. Сучасним об'єктам властиво поєднувати характеристики не лише одного типу, але і асимілюватись, створюючи нову унікальну

Піхало О. В., Маринюк Д. О.

структуру, що у свою чергу потребує її оцінки за різними критеріями.

В Україні досить часто зустрічається ця проблема, у зв'язку з її постійним розвитком. Ідентифікація об'єктів благоустрою відбувалась ще в часи СРСР і на той час вважалась достовірною. Сьогодні ж ця інформація не є повноцінною, що в свою чергу викликає неузгодженість з нормами територій садово-паркових об'єктів.

Мета роботи – на основі передпроектного аналізу території скверу «Гунські криниці» провести його ідентифікацію.

Завдання: 1. провести ретроспективний аналіз території скверу «Гунські криниці»; 2. надати оцінку ландшафтно-планувальної структури; 3. визначити елементи

ландшафтної композиції; 4. здійснити ідентифікацію скверу.

Дослідження проводилися впродовж 2015-2018 рр. та для виконання поставлених задач використовували наступні *методи*: історичний, бібліографічний, порівняльного аналізу, метод натурного обстеження та ін.

Сквер «Гунські криниці» в місті Кам'янець-Подільський розташований в центрі міста і займає понад площу 2 га, що за наказом «Про затвердження Правил утримання зелених насаджень у населених пунктах України» називається «парком» та є об'єктом загального користування (рис. 1) [5].

Рис. 1. Аерофотознімок скверу, з визначенням його меж [5]

Історична територія скверу «Гунські криниці» була представлена рівним пустирем. У проекті побудови скверу передбачалось влаштування котловану в центрі з водоймою і водними резервуарами [3]. Власне

спорудження прототипу сучасного скверу-водойми методом народної будови розпочалося у вересні 1949. У жовтні того ж року було змонтовано альтанку, до якої скеровував довгий місток [3, 7] (рис. 2).

Рис.2 Альтанка в центрі скверу (місток зроблений з лікарняних ліжок покритих дощечками), 1949 рік [2]

На сьогодні, сквер композиційно розміщений на території з перепадом висот до 3,5 м. Тому на його ділянці можна визначити низку видових і панорамних точок огляду.

Панорамні точки огляду в даному сквері знаходяться в зоні оглядових майданчиків, які розташовані на схід та південь від водойми.

Видові точки відзначаються при кожному вході з північно-західної, південно-західної, північно-східної, а також південно-східної сторони скверу. Окрім цього, варто вказати на видові точки в зоні відкритої площі на схід від водойми, також в місці пониження, під східним оглядовим майданчиком, протилежно їй із західної сторони, а також поруч із скульптурою «Камінь кохання» із західної сторони скверу.

Оскільки на території скверу немає жодних споруд, то ж домінантним елементом даної ландшафтної композиції можна визначити водойму з фонтаном в центрі. Домінантами другого порядку слугують водні резервуари та водний каскад на південь від водойми.

Акцентуючими елементами, віднедавна, можна вказати скульптуру «Камінь кохання» на захід від водойми, а також рядові посадки молодих рослин *Prunus cerasifera* 'Pissardii' – «Алея сакур, що були висаджені на схилах у напрямку доріжки навколо котловану [8]. Сама ж дорожньо-стежкова мережа скверу має радіально-кільцеву структуру, центром якої слугує водойма. Основною композиційною віссю планувальної структури є головна доріжка, що йде зі сходу на захід, до відкритої площі, та переходить з

Піхало О. В., Маринюк Д. О.

урахуванням перепадів рельєфу, власне до водойми. Окрім цього, з усіх кутів скверу проходять доріжки, які виконують транзитну функцію. Ширина головних доріг, призначених для масового руху пішоходів, складає 3 метри. Другорядні дороги, що слугують для відмежування зон, розподілу відвідувачів, довгих прогулянок – 2 м. Регулярним прийомам планування підпорядковані головні доріжки, що йдуть на вхід та вихід зі скверу. З використанням пейзажних прийомів планування виконанні доріжки, що заглиблюються до центру скверу. Відсутні протоптані доріжки, що є ознакою відповідності дорожньо-стежкової мережі рекреаційному навантаженню (рис. 3). Тут варто визначити вузлові точки композиційних вісей. Одну зазначити при центральному вході з північно-східної сторони, що відкриває варіанти розвитку перспективних вісей в глиб скверу чи обминання центральної частини віддаленою прогулянковою доріжкою.

Ще однією вузловою точкою є перехрестя доріжок в західній частині скверу, де зустрічаються дві доріжки регулярного прийому планування території та дві доріжки пейзажного прийому.

Просторова організація території скверу представлена напіввідкритим і відкритим просторами. У відсотковому співвідношенні відкритих просторів 35% і зосереджені вони в центральній частині скверу, напіввідкритих 65% і знаходяться у західній та східній частинах.

В цілому ділянка скверу легко проглядається з будь-якої точки, проте не надто відкрита, що створює атмосферу комфорту та захищеності, перебуваючи на його території. Слід зазначити, що напіввідкриті простори розташовуються практично по периметру скверу, захищаючи відпочиваючих від надмірного шуму центральних вулиць міста та затримуючи шкідливі викиди та пил, що йде з дороги, створюючи сприятливі умови для відпочинку населення.

Рис. 3. План-схема композиційно-просторової оцінки скверу «Гунські криниці»: I – Алея сакур; II – водний каскад; III – головний вхід; IV – головна площа; V – дитячий майданчик; VI – камінь кохання із Кани Галилейської; VII – фонтан.

Оцінка планувальної структури скверу «Гунські криниці» в м Кам'янець-Подільський вказує на те, що за ландшафтно-композиційними особливостями сквер відноситься до змішаного типу планування території. Близьке розташування головних доріг міста та зручне розміщення головного та другорядних входів зумовлює транзитний рух відвідувачів через територію скверу. Серед основних елементів ландшафтної композиції при проведенні інвентаризації насаджень, було виявлено такі рослинні угруповання: солітери; прості і складні групи; рядові посадки, масиви [4].

Перелік елементів благоустрою скверів включає: тверді види

покриття доріжок і майданчиків, елементи сполучення поверхонь, озеленення, лави, урни, освітлювальне обладнання.

Ширина головних доріг скверу, призначених для масового руху пішоходів складає 3, другорядні доріжки, призначені для індивідуальних прогулянок, мають ширину 2 м.

Баланс території скверу згідно ДБН відповідає нормативам [1, 6], а саме: зелені насадження займають 67,7% (при нормі 60-75%), алеї доріжки та малі архітектурні форми – 32,3% (норма – 25-40%).

На території сквер налічується понад 40 лав, що відповідає вимогам ДБН згідно рекреаційного навантаження скверу.

Піхало О. В., Маринюк Д. О.

На території скверу «Гунські криниці» наявні сходи, які не дублюються пандусами, що не відповідають вимогам ДБН [1].

Оскільки площа скверу займає понад 2,3 га та знаходиться на межі між нормами скверу та парку, а функціональність самої території має широкий спектр, оцінювання

його лише за вимогами ДБН Б.2.2-5:2011 скверів є неповномірним. Існує необхідність у проведенні оцінки з нормативами ДБН парків та садів.

Згідно ДБН на території парку площа водойми повинна займати від 1% до 2% загальної площі парку (табл.1).

1. Співвідношення нормативних функціональних зон по ДБН до існуючих

Функціональні зони	Площа зони, % від загальної площі	Кількість відвідувачів, %	Норма площі на відвідувача, м ²
	Норматив/Існуючий показник		
Культурномасових заходів	5-17/15	15/15	30-40/35
Тихого відпочинку та прогулянок	40-75/70	30/50	200/70
Культурнопросвітніх закладів	3-8/10	25/20	10-20/15
Відпочинку дітей	5-10/5	9-10/15	80-170/70

У випадку досліджуваного скверу дана частка становить 5%, та враховує в себе ємкості сталої і динамічної води, такі як водний каскад.

Згідно парковим нормам ДБН, на території об'єкту благоустрою досить перевищений відсоток доріжок і майданчиків (при нормі 17 – займають 25%) і понижений відсоток споруд (при нормі 3-18 – 2%).

Сквер «Гунські криниці» є багатофункціональним. На його території можна визначити такі функціональні зони: культурно-масових заходів в центральній

котлованній частині, тихого відпочинку і прогулянок навколо центральної котлованої частини, культурно-просвітніх закладів з урахуванням наявності поруч загальноосвітньої школи «Антей», міської дитячої художньої школи і міської дитячої музичної школи в південно-західній частині скверу, відпочинку дітей в південно-східній частині скверу.

Висновки

1. Проведення композиційно-просторова оцінка скверу «Гунські криниці», за якої було визначено основні композиційні вузли, вісі, оглядові та панорамні точки,

Піхало О. В., Маринюк Д. О.

акцентуючі та домінантні елементи, що підкріплено план-схемою композиційно-просторової оцінки.

2. Дослідженню відповідність нормативам ДБН насиченості території садово-паркового об'єкту елементами благоустрою та планувальною структурою.

3. Проведено порівняльну оцінку за основними показниками ДБН скверів, а також додатково порівняльну оцінку за основними показниками ДБН парків.

4. Визначено, що сквер «Гунські криниці» не має повномірної нормативності ні за нормами скверів, ні за нормами парків.

Список використаних джерел

1. Благоустрій територій. Планування та забудова міст, селищ і функціональних територій: ДБН Б.2.2-5:2011. – [Чинний від 2012-09-01]. – К. : Мінрегіон України, 2012. – 37 с.

2. Г. Каменец-Подольський (старые фото) - URL: <https://reibert.info/media/getimage>

3. Гунські криниці / Подолянин. URL: http://tovtry.km.ua/ru/history/statti/gunski_krynyci.html - 27.03.2003 р.

4. Інструкції з інвентаризації зелених насаджень у населених пунктах України. Наказ Державного комітету будівництва, архітектури та житлової політики України від 24 грудня 2001 року N 226 Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 25 лютого 2002 р. за N 182/6470.

Отже, сквер «Гунські криниці», є яскравим прикладом асимільованого садово-паркового об'єкту, що за своєю структурою, насиченістю елементами благоустрою і зеленими насадженнями не може бути підпорядкований під конкретний критерій оцінки. Даний сквер поєднує в собі характеристики як скверу так і паркової структури. За розмірами території відповідно наказу він знаходиться на межі між сквером та парком. Надалі можна запропонувати досліджувати дану територію за набором критерій, що відносяться і до скверів і до парків.

5. Каменец-Подольський. URL: <https://goo.gl/maps/MyC7Yszb3XC2>

6. Міністерство будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства. Наказ «Про затвердження Правил утримання зелених насаджень у населених пунктах України» від 10.04.2006 N 105.

7. Новопланівський міст. Історія будівництва. / Пам'ятки архітектури / Історія Кам'янця-Подільського. URL: https://k-p.net.ua/istoriya_kamyantca/pamiyatku/3812-novoplanvskiy-mst-storia-budvnictva.html

8. У сквері «Гунські криниці» висадили сакури / Новини - Режим доступу. URL: <http://kam-pod.gov.ua/novini/town-news/item/11584-u-skveri-gunski-krinitsi-visadili-sakuri>

References

1. Blahoustrii terytorii. Planuvannia ta zabudova mist, selyshch i funktsionalnykh terytorii: DBN B.2.2-5:2011. – [Chynnyi vid 2012-09-01]. – K. : Minrehion Ukrainy, 2012. – 37 s.
2. H. Kamenets-Podolskyi (starые foto) - URL: <https://reibert.info/media/getimage>
3. Hunski krynytsi / Podolianyn. URL: http://tovtry.km.ua/ru/history/statti/gunski_krynyci.html - 27.03.2003 r.
4. Instruksii z inventaryzatsii zelenykh nasadzhenn u naselenykh punktakh Ukrainy. Nakaz Derzhavnoho komitetu budivnytstva, arkhitektury ta zhytlovoi polityky Ukrainy vid 24 hrudnia 2001 roku N 226 Zareiestrovano v Ministerstvi yustytzii Ukrainy 25 liutoho 2002 r. za N 182/6470.
5. Kamenets-Podolskyi. URL: <https://goo.gl/maps/MyC7Yszb3XC2>
6. Ministerstvo budivnytstva, arkhitektury ta zhytlovo-komunalnoho hospodarstva. Nakaz «Pro zatverdzhennia Pravyl utrymannia zelenykh nasadzhenn u naselenykh punktakh Ukrainy» vid 10.04.2006 N 105.
7. Novoplanivskyi mist. Istoriia budivnytstva. / Pamiatky arkhitektury / Istoriia Kamiansia-Podilskoho. URL: https://k-p.net.ua/istoriya_kamyantca/pamiyatku/3812-novoplanivskiy-mst-storia-budvniatva.html
8. U skveri «Hunski krynytsi» vysadyly sakury / Novyny - Rezhym dostupu. URL: <http://kam-pod.gov.ua/novini/town-news/item/11584-u-skveri-gunski-krinitsi-visadili-sakuri>

ИДЕНТИФИКАЦИЯ СКВЕРА «ГУНСЬКИ КРЫНЫЦІ» В Г. КАМЕНЕЦ-ПОДОЛЬСКИЙ ХМЕЛЬНИЦКОЙ ОБЛАСТИ

О. В. Піхало, Д. А. Маринюк

Анотация. В статье проанализированный комплексный анализ территории сквера «Гунські Крыныці» в городе Каменец-Подольский Хмельницкой области. Проведенный ретроспективный анализ, на основе которого выделены основные этапы создания, зонирование и особенности организации территории. Осуществлена оценка планировочной структуры сквера, согласно которой сквер относится к смешанному типу планировки территории. Доминантным элементом композиции является

водоем с фонтаном в центре, доминантами второго порядка служат водные резервуары и водный каскад. Среди основных элементов ландшафтной композиции при проведении инвентаризации насаждений, были обнаружены: солитеры; простые и сложные группы; рядовые посадки, массивы. Указан сравнительный анализ согласно действующим государственным строительным нормам по идентификации территории объекта исследований к скверу или парку. Определено, что сквер «Гунські Крыныці» не имеет полноценной нормативности ни по нормам скверов, ни по нормам парков. Предоставлены обобщающие выводы о необходимости реконструктивных

Піхало О. В., Маринюк Д. О.

мероприятий и идентификации территории сквера «Гурськи Крыныци»

Ключевые слова: сквер, идентификация, ретроспективный анализ, ландшафтно-планировочная оценка, композиционные оси, композиционные акценты, элементы благоустройства, государственные строительные нормы

IDENTIFICATION OF THE SQUARE “GUNSKI KRYNYTSI” IN KAMYANETS-PODILSKY, KHMELNITSKY REGION

O. Pikhalo, D. Marinyuk

Abstract. The article analyzes a comprehensive analysis of the territory of the park “Gunski Krynytsi” in the city of Kamenets-Podolsky, Khmelnytsky region. The conducted retrospective analysis, on the basis of which the main stages of creation, zoning and features of the organization of the territory are highlighted. The evaluation of the planning structure of the square, according to which the square belongs to the mixed type of territory planning, has been carried out. The dominant element of the composition is a pond with a fountain in the center, water reservoirs and a water cascade are dominant of the second order. Among the main elements of the landscape composition during the inventory of stands, the following were found: tapeworms; simple and complex groups; ordinary landings, arrays. A comparative analysis is indicated according to the current state building codes on the identification of the territory of the object of research to a public garden or a park. It was determined that the

square “Gunski Krynytsi” does not have full-size normative nor according to the norms of squares, nor according to the norms of parks. Provided are general conclusions on the need for reconstructive measures and identification of the territory of the square “Gursky Krynytsi”

Keywords: square, identification, retrospective analysis, landscape-planning assessment, compositional axes, compositional accents, elements of improvement, state building codes